

Валієва Каріна

студентка

Іванько Анатолій

д.е.н., старший науковий співробітник,
доцент кафедри аграрної економіки ВП НУБіП України
«Ніжинський агротехнічний інститут»

м. Ніжин

Україна

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ АГРАРНИХ ФОРМУВАНЬ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ РОЗБУДОВИ УКРАЇНСЬКОГО СЕЛА

Європейська інтеграція у світовий простір та розвиток ринкових відносин в Україні все частіше пов'язують функціонування її економіки з ефективним запровадженням такого явища як соціальна відповідальність бізнесу, зокрема аграрних формувань в сільській місцевості.

Україна перебуває сьогодні на шляху реалізації своєї мети щодо підвищення рівня соціального, економічного та демократичного життя до межі, визначеної Європейськими стандартами та глобальної програми сталого розвитку, що одностайно прийнята на Саміті зі сталого розвитку в Нью-Йорку 25 вересня 2015 року, яка містить 17 амбітних цілей сталого розвитку, яких світ має досягти до 2030 року.

Особливо актуальним вищезазначене є для розвитку українського села, яке з початку незалежності нашої країни характеризується наступними тенденціями:

- відсутність чіткої стратегії розвитку сільських територій та скорочення бюджетного фінансування на розвиток соціальної інфраструктури, підтримку малого бізнесу тощо;

- стрімкий розвиток «агрохолдингізації»: за підсумками 2017 р. в агробізнесі функціонувало 93 аграрних холдингів, в обробітку яких перебуває 29 % сільськогосподарських угідь [2, С. 41] і які фактично володіють основними частками значної кількості аграрних підприємств, визначаючи вектор їх руху;

- зниженням рівня життя в сільській місцевості, відтік молоді, безробіття, старіння та зубожіння сіл .

Враховуючи вищезазначене, поряд з децентралізацією влади, розвиток корпоративної соціальної відповідальності аграрних формувань, особливо агрохолдингів, може стати підґрунтям для вирішення соціальних та економічних проблем села [1].

Загалом, соціальна відповідальність є складне багатоаспектне поняття. Його трактують, переважно, як зобов'язання, які добровільно беруть на себе компанії, підприємства, бізнес-групи для вирішення суспільно значущих проблем, як у межах самої бізнес-спільноти, так і за її межами, тобто на виробничому, муніципальному, регіональному, національному та глобальному рівнях [3, С. 10]. З іншого боку, соціальна відповідальність – це політика підприємства, згідно з якою воно має враховувати інтереси суспільства, розуміти вплив власних дій та рішень на навколишнє середовище, споживачів, менеджерів, працівників, постачальників, партнерів та інших учасників.

Позитивний досвід зарубіжних країн, євроінтеграція, а відтак встановлення певних стандартів світовою спільнотою, спонукало до впровадження і розвитку соціальної відповідальності саме аграрних формувань, оскільки дана сфера господарювання є однією з основних і пріоритетних в національній економіці нашої країни.

Слід відмітити, що іноземні та вітчизняні підприємці вкладають різне значення та розуміння у поняття та принципи соціальної відповідальності. В Україні під ними розуміються добросовісна сплата податків, дотримання законодавства, благодійність. Тоді як підприємства іноземного походження, окрім наведених аспектів, також називають дотримання норм громадянського суспільства, турботу про навколишнє середовище, піклування про працівників, енергозаощадження тощо.

Враховуючи, що в Україні не сформовано узагальнену систему показників оцінки соціальної відповідальності як на рівні держави, так і на рівні підприємств, поки що вона розвивається на рівні окремих проектів та ініціатив. При цьому, несформована законодавча база, відсутність системи стимулів та заохочень, до того ж значні фінансові витрати на реалізацію різних соціальних програм створюють перепони у реалізації даної концепції розвитку країни.

В той же час, аналіз основних економічних і соціальних аспектів функціонування українського села засвідчує, що йому притаманний ряд негативних, а в деякій мірі навіть кризових проблем, серед яких слід виділити наступні: низький рівень життя, високий рівень безробіття, зниження народжуваності, гострий дефіцит кваліфікованих кадрів, відсутня або зруйнована соціальна інфраструктура, недостатньої кількості робочих місць тощо.

Одним із основних інструментів у боротьбі з вище названими проблемами, на наш погляд, має стати соціальна відповідальність аграрних формувань, яка, зазвичай розвивається у двох основних формах, що мають характерні прояви, зокрема:

- внутрішні (здійснювані безпосередньо на підприємстві) передбачають реалізацію соціальних проектів для працівників (соціальне страхування, надання коштів на оздоровлення та лікування), безпеку праці, стабільність заробітної плати, програми підготовки та підвищення кваліфікації (сприяють зменшенню плинності кадрів та залученню кращих спеціалістів), безпосереднє надання послуг працівникам, тренінги, стажування персоналу тощо;

- зовнішні її форми (спрямовані на розвиток зовнішнього середовища господарювання) передбачають благодійність та спонсорство (гранти), охорону навколишнього середовища, відповідальність перед споживачами товарів та послуг, взаємодія з місцевою владою (партнерські проекти), участь у вирішенні кризових ситуацій, волонтерська діяльність та інше [4].

Перевагами впровадження соціальної відповідальності на селі, як засвідчують дослідження, є:

- підвищення рівня і якості життя в сільській місцевості, створення нових робочих місць, зростання професіоналізму працівників;

- можливість створення безпечного середовища для діяльності та розвитку, інвестиційна привабливість бізнесу;
- досягнення мінімальних екологічних стандартів для води, використання пестицидів і агрохімікатів, запобігання забрудненню навколишнього середовища;
- розвиток ринків органічного виробництва тощо.

Яскравим прикладом соціально відповідального підприємства в аграрному бізнесі можна вважати ТОВ «Рожнівка-Агро» Ічнянського району Чернігівської області, яке у 2017 році виділило для будівництва доріг по селу близько 1 млн. грн., профінансувало ремонт в сільському клубі, заміну старих вікон в школі, будівництво дитячого майданчику, гуртожитку для працюючих, щорічно фінансують проведення різних свят та урочистостей. Як результат, дані заходи покращують соціально-побутові умови працівників підприємства, позитивно впливають на розвиток інфраструктури місцевої громади, підвищують імідж підприємства в цілому та закладають основи для подальшого успіху.

Отже, соціальна відповідальність аграрних підприємств це не чиясь забаганка, а вимога сьогодення, яка є ефективним інструментом розвитку сільської місцевості, особливо в умовах децентралізації влади. Тому для сучасних аграрних формувань важливим є виконання ними ряду суспільно-корисних функцій, спрямованих на розбудову українського села з метою досягнення лояльності з боку сільських громад, відданості працівників та покращення репутації підприємства, його фінансових результатів, ефективне використання ресурсів тощо

Список використаних джерел

1. Гребеннікова А. А. Соціальна відповідальність аграрного бізнесу в Україні». Ефективна економіка. № 12. 2017. URL : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6001> .
2. Зінчук Т. О., Левківський Є. В. Корпоративна соціальна відповідальність вертикально інтегрованих структур аграрного бізнесу як умова сталого розвитку. Економіка АПК. № 1. 2019. С. 39-49.
3. Зінченко А. Г. Корпоративна соціальна відповідальність 2005-2010: стан та перспективи розвитку / А. Г. Зінченко, М. А. Саприкіна. – Київ : Фарбований лист, 2010. 56 с.
4. Дудкін О. В. Трансформація сутності соціальної відповідальності підприємства в умовах економічної нестабільності / О. В. Дудкін // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Економіка та менеджмент». 2010. № 5/1. С. 150-155.